

VERTROUWELIJK

In het BIZ-rapport wordt gesteld dat De V gezien de 'opsporingshandelingen' die in het afzonderlijke journaal werden aangetroffen, op 21 november 2000 mogelijk als verdachte had moeten worden aangemerkt.

Op de betekenis van het begrip 'opsporingshandelingen' en de interpretaties die hieraan gegeven kunnen worden, wordt in deze rapportage niet in gegaan. Immers niet het aantal opsporingshandelingen dat tegen een bepaald persoon is ondernomen is bepalend voor de status van deze persoon. Van belang is de (strafvorderlijke) aard van de opsporingshandelingen. Voor bepaalde opsporingshandelingen is geen toestemming nodig van een autoriteit, voor andere weer wel. Daarnaast zijn er opsporingshandelingen die exclusief alleen maar mogen worden verricht wanneer er sprake is van een verdachte.

Om te kunnen beoordelen of De V op 21 november 2000 als verdachte had moeten worden aangemerkt en of voor die beoordeling daarvan relevante informatie aan de rechterlijke macht is onthouden, werd onderzoek gedaan naar de aard van betreffende opsporingshandelingen.

Context opsporingshandelingen

Op 31 oktober 2000 werd de volledige identiteit van De V bekend. Verder werd bekend dat De V verdacht werd van een poging tot brandstichting op 19 juni 2000 en dat een daarbij aangetroffen rode sportbroek mogelijk in verband kon worden gebracht met de vuurwerkramp.

Op 1 en 2 november 2000 werd een brainstormsessie gehouden. Tijdens deze brainstormsessie werd over De V gesproken waarbij werd vastgesteld dat hij niet kon worden aangemerkt als verdachte in de zin van artikel 27 Sv. De V kreeg geen prioriteit maar wel werd duidelijk dat voldoende aanleiding bestond De V nader te gaan bekijken.

Deze beslissing werd op donderdag 2 november 2000 door U vertaald in werkopdracht 767 waarin hij aan verbalisant Z en verbalisant Q opdraagt De V na te trekken en na te gaan of hij betrokken kan zijn bij de vuurwerkramp. Op Mg 6 november 2000 zijn Z en Q begonnen met hun werkzaamheden waarover zij muteerden in een afzonderlijk journaal.

Beoordeling opsporingshandelingen

De onderstaande in het BIZ-rapport aangehaalde 'opsporingshandelingen' werden aangetroffen in het afzonderlijke journaal. Per activiteit zal - indien mogelijk - hiervan een beoordeling worden gegeven. Als uitgangspunt wordt daarbij gehanteerd dat een opsporingsambtenaar betreffende activiteit uitvoert

VERTROUWELIJK

1. Opvragen bekeuringen De V

Deze informatie kan verkregen worden bij het Centraal Justitieel Incasso Buro (CJIB) te Leeuwarden middels schriftelijke bevraging, eventueel op basis van artikel 8 / 43 Wet Bescherming Persoonsgegevens (het toenmalige artikel 11 Wet Persoonsregistratie) zonder noodzaak van verdenking.

2. Natrekken autoverzekering De V

Informatie bij de verzekeringsmaatschappijen kan ten aanzien van alle personen worden opgevraagd. De afweging tot verstrekking ligt op basis van privacywetgeving bij de verzekeringsmaatschappij.

3. Natrekken De V bij de CIE en de afdeling Drugs en Wapens

Informatie in hoeverre een persoon bekend is in de registers van de CIE (toenmalige CID) of bij de afdeling Drugs en Wapens kan opgevraagd worden zonder de voorwaarde van verdenking. Het betreft hier politiesystemen.

4. Bekijken buitenzijde van woning De V

Een woning enkel aan de buitenzijde bekijken is niet aan te merken als 'stelselmatige observatie' in de zin van stelselmatigheid van artikel 126g SV (bij verdenking van een misdrijf) omdat geen "min of meer volledig beeld verkregen wordt van iemands privé-leven"; de algemene legitimatie voor het bekijken van de woning kan gevonden worden in artikel 2 Politiewet gelet op artikel 141 SV.

5. Verzoek aan wijkagent uit te kijken naar autokentekens van De V

Noteren van kentekens door een wijkagent is mogelijk ten aanzien van alle personen zonder de voorwaarde van verdenking.

6. Natrekken van De V in HKS

Natrekken van personen - zowel verdacht als niet verdacht - binnen HKS en BPS is toegestaan omdat het politiesysteem betreft met vrije informatie-uitwisseling.

7. Onderzoek in BPS naar telefoonnummers De V

Natrekken van personen - zowel verdacht als niet-verdacht - binnen het BPS is toegestaan omdat het eveneens een politiesysteem betreft met vrije informatie-uitwisseling.

8. Bekijken woonadressen De V op stadsplattegrond

Woonadressen op een plattegrond bekijken om vast te stellen in hoeverre deze

VERTROUWELIJK

in de buurt van de Tollensstraat liggen is - binnen het kader van het gehele onderzoek naar de vuurwerkramp - aan te merken als informatie die noodzakelijk was bij onder meer het situeren van getuigen.

9. Onderzoek historische printgegevens telecommunicatie De V
Uit onderzoek is niet gebleken dat voor 21 november 2000 historische printgegevens ex artikel 126n SV van mogelijk bij De V in gebruik zijnde telefoonnummers zijn opgevraagd.
Wél werden historische printgegevens opgevraagd van een aantal zendmasten. Na het bekend worden van de -xxx als zijnde in gebruik bij De V, werd vastgesteld dat dit nummer een aantal keer voor kwam in deze zendmastgegevens.

In het afzonderlijke journaal werd door verbalisant Z 7 november 2000 gemuteerd:

"Bij de processen-verbaal-coördinator de telefonische contacten van De V opgevraagd d d. 13 mei 2000. Hier zitten geen historische gegevens bij"

Zowel verbalisant Z en de processen-verbaal-coördinator konden deze mutatie niet precies plaatsen. Z verklaarde dat hij bij coördinator geopperd had de historische printgegevens op te vragen in verband met het verstrijken van de bewaartermijn (6 maanden) en het daarmee missen van de gegevens van de -xxx op 13 mei 2000. De coördinator kan het niet opvragen van de historische printgegevens op dat moment, wel verklaren door te stellen dat voor het opvragen van historische printgegevens de V wel verdachte had moeten zijn. Bovendien zo stelt hij, had onderzoek naar de V de prioriteit van de teamleiding toen nog niet.

Middels ZyFind werd een BOB-verslag aangetroffen met daarin een overzicht van opgevraagde historische printgegevens. Hierin worden ook de bevragingen genoemd van de zendmasten die stonden in de omgeving van Tollensstraat. Op de lijst met opgevraagde printgegevens bevond zich geen telefoonnummer dat aan De V toegeschreven kon worden.

Daarnaast is gebleken dat processen-verbaal coördinator op 7 november 2000 binnen het GVO NN een proces-verbaal heeft opgemaakt om via de providers bekend te worden gemaakt met telefoonaansluitingen op naam en adres van De V. Naar aanleiding hiervan werd door het arrondissementsparket Almelo op 8 november 2000 een 'Machtiging ex artikel 11, lid 2 van de Wet op de persoonsregistratie' afgegeven (zie ook hoofdstuk 2).

VERTROUWELIJK

10. Onderzoek familierelaties De V bij bevolkingsregister Almelo
Schriftelijke navraag van persoonsgegevens bevolkingsadministratie van de gemeente Almelo (GBA) is toegestaan bij personen zonder de voorwaarde van verdenking.

11. Een tweede foto van De V "op de kop getikt"
Uit de mutatie blijkt dat de foto via 'info' is verkregen. De term 'info' is in politiejargon een gebruikelijke afkorting voor het informatiecentrum van de politie waar onder andere uit de HKS-bestanden politiefoto's opgevraagd kunnen worden. Dit kan met betrekking tot alle daarin opgenomen personen zonder de voorwaarde van verdenking.

12. Deze foto met videobanden vergeleken
Blijkens de mutatie had het ophalen van de tweede foto tot doel, om samen met een al beschikbare foto, te laten kijken of De V voorkomt op video opnamen die van de vuurwerkramp gemaakt zijn. Dit kan met betrekking tot alle personen zonder de voorwaarde van verdenking.

13. Met een projectleider stand van zaken besproken en de optie van "een tap" besproken.
Uit de mutatie blijkt dat verbalisant Z hier zowel met U als met de processen-verbaal-coördinator over gesproken heeft. U gaf daarbij aan dit met de teamleiding te willen bespreken. De coördinator gaf aan dat beter gewacht kon worden tot alle nummers van de V bekend waren en dat dan tegelijk gevraagd kon worden naar de historische gegevens.
Deze laatste opmerking bevestigt de verklaringen van Z en de coördinator met betrekking tot het opvragen van historische printgegevens zoals hiervoor onder punt 9 gerelateerd.

Verbalisant Z verklaarde dat hij bij U een tap op De V heeft geopperd. U bevestigde het gesprek met Z. U verklaarde dat hij Z daarin had aangegeven dat hij dit met de teamleiding zou bespreken. De uitkomst hiervan was dat De V niet als verdachte werd aangemerkt en dat daarom niet getapt kon worden.

Overigens geldt voor artikel 126m SV geen voorwaarde dat de getapte persoon ook verdachte is.

14. Onderzoek naar relaties c.q. bekenden van De V
Hiervoor werd onderzoek gedaan in GBA, HKS en BPS. Zie voor onderzoek in deze systemen de eerdere punten 6, 7 en 10

VERTROUWELIJK

15. Achterhalen telefoongesprekken van De V op de rampdag. De verbalisanten Q, Z, D en P maakten deel uit van het GSM-project. Binnen dit project waren historische gegevens opgevraagd van zendmasten in de omgeving van de rampplek. Op het moment dat uit een mutatie in het BPS naar voren kwam dat het nummer 06-xxx zou toebehoren aan De V, werd dit nummer vergeleken met de gegevens binnen het GSM-project. Hierbij bleek dat het nummer (een prépaid zonder tenaamstelling) een aantal keer voorkwam in de zendmastgegevens. Dit betreft onderzoek binnen de eigen onderzoeksgegevens en kan zonder voorwaarden vooraf.

In de ordner met opschrift 'BOB Tolteam, parketnummer 000135/00 NAW-gegevens 2', werd driemaal een aanvraag tenaamstelling aangetroffen van nummer 06-xxx op de data:

- 14 juni 2000 (vermoedelijk binnen het GSM-project);
- 21 november 2000 (na verhoor van De V binnen het GSM-project);
- 2 februari 2001 (kort na doorzoeking en aantreffen van de verpakking van nummer 06-xxx).

16. Inbellen op het nummer 06-xxx en op het oude nummer van De V. te weten 06-yyy. Teneinde mogelijke getuigen te achterhalen was het binnen het GSM-project vaste werkwijze om te bellen naar telefoonnummers waarvan geen tenaamstelling bekend geworden was. In dit geval was het doel vast te stellen of het nummer 06-xxx ten tijde van de vuurwerkramp bij De V. in gebruik was. Toen geen contact met dit nummer werd gekregen, werd nummer 06-yyy gebeld in een poging toch contact met hem te krijgen. Op dat moment was niet bekend dat dit een oud nummer van De V betrof. Dit nummer wordt in de mutatie tussen aanhalingstekens aangeduid als 'oud' wellicht omdat de BPS-mutatie waarin dit nummer werd aangetroffen van 1997 was of omdat op dat moment bleek dat het nummer niet meer in gebruik was bij De V.

Juridisch kader verslaglegging onderzoekshandelingen

Processtukken

Uit onderzoek is niet gebleken van enig afgeschermd opsporingstraject. Vastgesteld werd dat meerdere journaals werden bijgehouden waaronder het 'Journaal De V en getuige B'. Hierin werden over een bepaalde periode onderzoeksactiviteiten in de richting van De V gemuteerd.

In het BIZ-rapport wordt het Tolteam journaal ook wel aangeduid als het 'formele journaal' en het journaal De V en getuige B als afgeschermd /

VERTROUWELIJK

separaat / geheim journaal.

In het BIZ-rapport wordt hieraan de vraag verbonden of het OM op de hoogte was van de daarin vermelde opsporingshandelingen in de periode van 6 oktober 2000 tot 5 januari 2001.

Voeging processtukken

In strafvorderlijke zin bestaat het begrip 'formeel journaal' niet. Sv kent alleen het begrip processtukken. Er is geen definitie van processtukken maar alles wat door de opsporende/vervolgende instantie aan het dossier wordt toegevoegd, is voor inzage vatbaar en wordt aangemerkt als een processtuk zoals video-opnamen, processen-verbaal, sorteerproeven en fotoreportages.

Over het algemeen is het de OVJ die het dossier samenstelt en bepaalt welke gegevens tot de processtukken behoren. Dit wordt gedaan aan de hand van het zogenaamde 'relevantie criterium': als een stuk redelijkerwijs van belang kan zijn voor de verdachte, zowel belastend als ontlastend, dan dient het te worden toegevoegd aan het procesdossier.

Volgens artikel 30 Sv kan de verdachte (op diens verzoek) kennis nemen van de processtukken na toestemming van de RC (tijdens GVO) of overigens van de OVJ. Dit verzoek kan alleen afgewezen worden als door kennisneming de waarheidsvinding ernstig belemmerd zou kunnen worden.

Door de rechter is het relevantie criterium uitgebreid door te bepalen dat ook de stukken die niet in het procesdossier zijn gevoegd, maar wel van belang zijn voor beantwoording van de "bewijsvragen" uit de artikelen 348/350 Sv, onder processtukken vallen.

In artikel 126aa Sv wordt voor de voeging van processtukken die betrekking hebben op BOB-bevoegdheden geregeld dat de relevante stukken door de OVJ bij het dossier worden gevoegd zodra het belang van het onderzoek dit toestaat. Als stukken worden achtergehouden dan moet de OVJ daar melding van doen. Op basis van artikel 126aa, lid 2 Sv, is het verboden processen-verbaal en voorwerpen die mededelingen bevatten gedaan door een geheimhouder, te voegen en deze dienen dan ook vernietigd te worden. Gegevens die zijn verkregen door observatie en het opnemen van telecommunicatie dienen voor het onderzoek ter beschikking te blijven tot twee maanden na het eindigen van de zaak. Op die manier kan de verdediging toch nog verzoeken stukken aan het dossier toe te voegen.

Het strafdossier moet zo zijn ingericht dat de strafrechter kan beoordelen of bij de verrichte opsporingsactiviteiten de beginselen van proportionaliteit,

VERTROUWELIJK

subsidiariteit, behoorlijkheid en zorgvuldigheid zijn toegepast en in hoeverre het bewijs rechtmatig en kwalitatief voldoende is. Tevens moet die informatie aanwezig zijn die essentieel is geweest voor de bepaling van de richting van het onderzoek.

Schriftelijke vastlegging

Om context te kunnen geven aan de wijze en noodzaak van verslaglegging, wordt hier een overzicht gegeven van wettelijke kaders met betrekking tot verslaglegging.

In de artikelen 152, 153 en 126aa Sv worden enige regels gegeven over de wijze waarop dient te worden verantwoord in een proces-verbaal. Een nadere uitwerking van deze regels wordt gegeven in de 'Aanwijzing Opsporingsbevoegdheden'. In het hoofdstuk 'Schriftelijke verantwoording' is een aantal uitgangspunten geformuleerd voor opsporingsactiviteiten:

1. Alle in het kader van het opsporingsonderzoek verrichte opsporingsactiviteiten dienen schriftelijk, al dan niet bij proces-verbaal, te worden vastgelegd.
2. Het opmaken van een proces-verbaal mag slechts dan achterwege blijven als, naar het oordeel van de OVJ, de onderzoeksverrichting of onderzoeksbevinding iedere relevantie mist, dan wel redelijkerwijs niet van belang kan zijn voor enige door de rechter in het eindonderzoek te nemen beslissing.
3. Die activiteiten die hebben geleid tot de verkrijging van belastend of ontlastend materiaal moeten in de vorm van een proces-verbaal worden gerelateerd.
4. Alle in het onderzoek verrichte opsporingsactiviteiten waarbij sprake is geweest van enige inbreuk, hoe gering ook, op rechtens erkende belangen van de verdachte(n) of van derden dienen bij proces-verbaal te worden verantwoord.
5. Van de toepassing van de in het Wetboek van Strafvordering en bijzondere wetten geregelde dwangmiddelen en opsporingsbevoegdheden dient in alle gevallen proces-verbaal te worden opgemaakt.

Toetsing opsporingsactiviteiten

Wanneer de opsporingshandelingen zoals aangetroffen in het 'Journaal de V en getuige B' in de periode 6 tot 21 november 2000 worden getoetst aan de bovenstaande uitgangspunten, kan worden gesteld dat

- de activiteiten zijn schriftelijk vastgelegd in een journaal;
- de vermelde activiteiten en resultaten niet van belang zijn geweest voor

VERTROUWELIJK

- enige door de rechter in het eindonderzoek te nemen beslissing;
- van de activiteiten die hebben geleid tot belastend of ontlastend materiaal ten aanzien van de (latere) verdachte De V, proces-verbaal is opgemaakt;
- de activiteiten geen inbreuk - hoe gering ook - hebben gemaakt op rechtens erkende belangen van de verdachte De V of derden;
- geen bijzondere opsporingsbevoegdheden of dwangmiddelen zijn toegepast.

Interpretatie toevoeging "nagenoeg"

In het BIZ-rapport staat vermeld:

"Waarom nam de algemeen Tol-teamleider Bo in zijn rapport d.d. 25 april 2003, dat als brondocument diende voor dit interne onderzoek, de volgende passage op: "'Het opsporingsonderzoek moest volslagen transparant binnen de huidige kaders van de opsporing uitgevoerd worden, met een volledige verantwoording van nagenoeg elke (opsporings-) handeling in het dossier"'.

De toevoeging "nagenoeg" valt in dit verband op en kan er mogelijk op duiden dat hij kennis draagt van het feit dat er redenen waren om niet alle opsporingshandelingen in het dossier te verantwoorden".

Het citaat waarin specifieke aandacht wordt gegeven aan het woord "nagenoeg" met als veronderstelling dat de toevoeging er mogelijk op kan duiden dat Bo kennis draagt van het feit dat er redenen waren om niet alle opsporingshandelingen in het dossier te verantwoorden, wordt niet in strijd geacht met de in dit hoofdstuk aangehaalde regels rondom schriftelijke verantwoording.

Tevens dient vermeld te worden dat het woord "nagenoeg" in combinatie met het gebruik van haakjes bij het woord "(opsporings-) handeling" zowel kan duiden op "nagenoeg elke opsporingshandeling" als op "nagenoeg elke handeling".

Bo verklaarde dat:

- het betreffende rapport door hem was opgemaakt en bestemd was voor de Korpschef;
- hij het woord "nagenoeg" heeft gebruikt omdat bij het woord (opsporings-) handelingen het eerste gedeelte tussen haakjes staat;
- hij hiermee bedoeld heeft dat wel de concrete opsporingshandelingen in het dossier zijn genoemd maar niet alle overige handelingen; het een taaltechnisch gebruik van het woord 'nagenoeg' betrof en dat hij beslist niet de bedoeling had zich ergens voor in te dekken;

VERTROUWELIJK

ook andere handelingen dan opsporingshandelingen zoveel mogelijk in een proces-verbaal werden aangegeven om het beeld van de ramp beter te kunnen weergeven.

Resumé

Gezien de communicatie binnen het Tolteam en de verslaglegging in het Tolteam journaal, kon binnen het Tolteam, maar ook daarbuiten, ruim bekend zijn dat vanaf eind oktober, begin november 2000, met een onderzoek gestart was naar De V (en tevens welke rechercheurs daarmee belast waren).

Overige Tolteamleden, de teamleiding en het OM waren op de hoogte van de relevante bevindingen ten aanzien van De V of hadden dit kunnen zijn.

De enkele verslaglegging in het 'Journaal De V en getuige B' van de activiteiten, zonder hiervan een proces-verbaal op te maken, is niet in strijd met de daarvoor bestaande regelgeving.

De werkzaamheden zoals genoemd in dat journaal zijn niet aan te merken als activiteiten waarvoor de voorwaarde aanwezig moet zijn van het zijn van verdachte of waaraan anderszins strafvorderlijke voorwaarden zijn verbonden die niet werden nagekomen.

Niet gebleken is dat (relevante) onderzoeksresultaten welke bij proces-verbaal hadden moeten worden vastgelegd en/of aan het dossier hadden moeten worden toegevoegd buiten het dossier zijn gehouden.

Althans niet gebleken is dat relevante opsporingshandelingen buiten het dossier zijn gehouden en / of processenstukken aan de rechterlijke macht zijn onthouden in verband met de beoordeling van de status van De V op 21 november 2000.

In het BIZ-rapport wordt gesteld dat het gebruik van een bepaalde woordkeuze in een door algemeen Tolteamleider Bo opgemaakt rapport, er op kan duiden dat bepaalde opsporingshandelingen willens en wetens niet in het dossier waren verantwoord. Uit het onderzoek is geen enkele indicatie naar voren gekomen die deze veronderstelling kan onderbouwen.

Op basis van de activiteiten, zoals vermeld in het 'Journaal De V en getuige B', kan de bewering van het BIZ, dat het aanmerken van De V als getuige op 21 november 2000 'juridisch geen houdbare redenering lijkt', niet onderschreven worden.

VERTROUWELIJK

- 28 Vraag: 6
Kunt u uit het onderzoek afleiden of onderzoekers zijn gedwarsboemd in hun waarheidsvinding? Als dat niet zo is, zou juist daar niet een onderzoek naar moeten komen? Als er namelijk geen misleiding is, maar simpelweg geen of onvoldoende onderzoek dan is dat toch evenzeer een probleem en aanleiding voor beter onderzoek naar de ramp te Enschede?
 Antwoord:
 Voor het antwoord op deze vraag verwijs ik naar de lijst van vragen en (openbare) antwoorden over mijn brief van 27 oktober 2004 (27 157, nr. 59)
- 29 Vraag: 7
Is op de momenten dat de sportbroek relevant was bij het nemen van een beslissing voor zowel de advocaat, de officier van justitie als voor de rechter-commissaris en de rechtbank steeds voldoende duidelijk geweest dat met betrekking tot de sportbroek de handelingen hebben plaatsgevonden, zoals de feitelijk hebben plaatsgevonden? Zo ja, waaruit blijkt dat of op basis waarvan wordt dat aangenomen? Zo neen, hoe kan een advocaat, officier of rechter dan rekening houden met de mogelijke gevolgen daarvan?
- Zie antwoord op vraag 30
- 30 Vraag: 7
Waarom is de conclusie met betrekking tot de wijze waarop is omgegaan met de sportbroek negatief geformuleerd? Waarom kan niet tot de conclusie worden gekomen dat gebleken is dat de rechter al tijdig op de hoogte is geweest van de gerelateerde handelingen en de mogelijke gevolgen daarvan? Moet de hoofdregel niet zijn dat dat soort handelingen niet plaatsvinden en zo dat onverhoopt wel het geval is geweest dat dan helder en duidelijk wordt opgenomen in het proces verbaal of duidelijk kenbaar wordt gemaakt?
- Antwoord op de vragen 29 en 30:
- Deze vragen hebben betrekking op het zesde onderzoekstraject van het onderzoek door de rijksrecherche, te weten de wijze waarop is omgegaan met de in beslag genomen rode sportbroek. Tijdens dit traject zijn is het volgende naar voren gekomen.
- De rode sportbroek**
 In het BIZ-rapport wordt op grond van de onderzoeksbevindingen, de conclusie getrokken dat een aantal medewerkers van het Tolteam en de regiopolitie Twente op een als niet professioneel te betitelen wijze met de in

VERTROUWELIJK

beslag genomen rode sportbroek is omgegaan.

Hierdoor bestaat volgens het BIZ-rapport het risico dat de rode sportbroek was uitgesloten als bewijsmiddel, indien de "feitelijkheden welke binnen het BIZ onderzoek naar voren zijn gekomen", bekend waren ten tijde van de gerechtelijke procedures contra De V.

Het onderzoek van het BIZ vindt zijn oorsprong in kritiekpunten die eerder door twee rechercheurs van het Tolteam zijn geuit. In dit verband gaat het over de wijze waarop met de in beslag genomen rode sportbroek van De V is omgegaan, waarbij het rode sportbroekje volgens hen door verbalisant Z is aangetrokken of op het hoofd gezet. Dit wordt door Z met klem tegen gesproken. Uit alle door Tolteamleden met betrekking tot dit onderwerp opgemaakte processen-verbaal en afgelegde verklaringen, wordt ten aanzien van deze handelingen overigens geen ondersteuning gevonden voor de beweringen van de twee hiervoor bedoelde rechercheurs

Naar aanleiding hiervan werd een onderzoek ingesteld naar het rode sportbroekje. Daarbij zijn de volgende onderzoeksvragen van belang:

- Welke feitelijke handelingen hebben met het rode sportbroekje plaatsgevonden?
- Kunnen deze feitelijke handelingen hebben geleid tot contaminatie; is hier sprake van geweest en zijn de betreffende handelingen ter kennis gebracht van de rechterlijke macht ten behoeve van de beoordeling van het rode sportbroekje als wettelijk bewijsmiddel?

Feitelijke handelingen met rode sportbroek

In het onderzoek naar aanleiding van de vuurwerkcramp en de daarop volgende rechtszittingen heeft het rode sportbroekje een prominente rol gespeeld. De rode sportbroek werd in het strafrechtelijk onderzoek geleidelijk aan belangrijker, naar aanleiding van de volgende onderzoeksbevindingen:

- de verklaring van Lw dat kort na de ramp een man, onder andere gekleed in een rode sportbroek, hard rennend de Tollensstraat uit kwam;
- de verklaring van getuige B over mogelijke betrokkenheid van De V bij de ramp;
- de poging tot brandstichting van De V van zijn eigen auto na de vuurwerkcramp;
- het aantreffen van onder andere een rode sportbroek welke was veiliggesteld bij deze poging tot brandstichting;
- het door het NFI aantreffen van zodanige vuurwerksporen op deze rode

VERTROUWELIJK

sportbroek waaruit geconcludeerd werd dat De V op korte afstand was geweest van ongecontroleerd verbrandend of ontploffend vuurwerk.

Het onderzoek naar feitelijke handelingen werd opgesplitst in vier onderzoeksvragen:

1. De wijze waarop de sportbroek verpakt is geweest.
2. De momenten waarop de sportbroek is getoond.
3. De plaats, dag en tijdstip waarop de bekritiseerde handelingen met de sportbroek plaatsvonden.
4. De wijze waarop de sportbroek is getoond.

Tijdslijn

Ten behoeve van de overzichtelijkheid worden eerst de relevante bevindingen met betrekking tot de rode sportbroek op hoofdlijnen in chronologische volgorde onder elkaar geplaatst.

19 juni 2000

De V werd verdacht van poging tot brandstichting van zijn eigen auto. De brandstichting werd behandeld door Sy. Hierbij werd aan het bureau bij de verdachte De V. de door hem bij de poging tot brandstichting gedragen kleding veilig gesteld. Dit betrof een rode sportbroek, een T-shirt, een paar sokken en een paar schoenen. Tevens werd een zogenaamd koolstofmonster van de handen van De V genomen. Het veiligstellen van de kleding en het nemen van het monster geschiedde door technisch rechercheur Br. De kleding en het monster werden mede door de bekentenis van De V niet nader technisch onderzocht op sporen.

5 oktober 2000

Lw verklaarde dat zij kort na de ramp, een man onder andere gekleed in een rode sportbroek, hard rennend de Tollensstraat uit had zien komen. Deze rode sportbroek zou aan de rechterzijde een achterzak hebben.

31 oktober 2000

Binnen het Tolteam onderzoek werd de identiteit bekend van De V als zijnde mogelijk betrokken bij de vuurwerkrampe. Uit het BPS bleek dat De V op 19 juni 2000 was aangehouden voor poging tot brandstichting. Uit gesprekken met de behandelende rechercheur van deze zaak, Sy, bleek dat veilig gestelde kleding van De V nog aan het bureau lag. Deze kleding werd ter beschikking gesteld aan verbalisant Z.

Z haalde de rode sportbroek uit de verpakking en controleerde deze op de

VERTROUWELIJK

aanwezigheid en de plaats van een achterzak. Deze bleek aan de linkerzijde te zitten. Tevens was aan de voorzijde van de rode sportbroek een brandgaatje zichtbaar.

Z nam de rode sportbroek mee naar de kamer van de teamleiding waar hij de rode sportbroek toonde aan de aanwezigen. Mogelijk werd de rode sportbroek daarbij uit de verpakking gehaald. Aansluitend of daaraan voorafgaand nam hij de rode sportbroek mee naar de team-/koffiekamer waar hij de rode sportbroek uit de verpakking haalde en toonde aan de aanwezigen. Z hield de rode sportbroek daarna onder zich.

Bewaarplaats rode sportbroek

Uit administratief onderzoek bij de TR en uit verklaringen is niet duidelijk gebleken wie de rode sportbroek tussen 19 juni en 31 oktober 2000 onder beheer heeft gehad.

Sy verklaarde (bij het BIZ) dat:

- de kleding nadat deze was veiliggesteld, door Br werd meegenomen naar de TR;
- de volgende dag de kleding achter zijn bureau stond;
- hij niet meer weet hoe deze daar terecht is gekomen;
- hij de kleding op 31 oktober 2000 aan Z overhandigde.

Br verklaarde (bij het BIZ) dat:

- hij de kleding bewaard had in zijn eigen TR kast op de afdeling van de TR;
- hij zijdelings nog een keer contact heeft gehad met Sy die aangaf dat de kleding kon worden teruggegeven;
- hij hier niet op reageerde waardoor de kleding (verpakt) in zijn kast bleef liggen;
- hij bij het opruimen van zijn kast, naar schatting in de eerste week van november 2000, de veilig gestelde kleding weer tegen kwam en deze bij Sy bracht.

1 november 2000

Door het Tolteam werd een brainstormsessie gehouden waarbij Z verslag deed over het aantreffen van de rode sportbroek. Deze sportbroek werd daarbij uit de verpakking gehaald en aan de aanwezigen getoond.

Z hield de rode sportbroek na de brainstormsessie onder zich (en nam deze in zijn koffer mee)

6 november 2000

VERTROUWELIJK

Van donderdag 2 november tot en met zondag 5 november 2000 is Z niet op het hoofdbureau van politie in Enschede geweest.

Op 6 november 2000 bracht hij de sportbroek naar de IR om deze voor onderzoek te laten verzenden naar het NFI te Rijswijk.

12 november 2000

De rode sportbroek werd door KB naar het NFI gezonden.

19 januari 2001

Het NFI berichtte het Tolteam telefonisch dat specifieke kruitsporen waren aangetroffen op de rode sportbroek.

Verpakking rode sportbroek

Verpakkingsmateriaal

Over de wijze waarop de rode sportbroek verpakt was op welk moment en/of door Z vervoerd werd, zijn in verschillende stadia tijdens en na het onderzoek naar de vuurwerkkramp, afwijkende verklaringen afgelegd en processen-verbaal van bevindingen opgemaakt. Hierin wordt onder andere gesproken over een plastic doorzichtige zak, een transparante brandzak, een fouilleringzak en een gasdichte nylonzak. De overeenkomst tussen de genoemde zakken is dat ze van doorzichtig materiaal zijn. Twee rechercheurs van het Tolteam hebben het in dit verband over een plastic zak van C-1000. Op basis van al deze gegevens is het niet mogelijk gebleken een exacte reconstructie te maken van de wijze waarop de rode sportbroek op welk moment verpakt is geweest.

Vastgesteld werd dat de rode sportbroek al dan niet nog verpakt in de oorspronkelijke zak, in een andere (plastic)zak is gestopt. Z verklaarde hier namelijk over dat:

- de rode sportbroek in een fouilleringzak verpakt was op het moment dat hij deze op 31 oktober 2001 uit handen van Sy ontving;
- hij de zak heeft opengescheurd om onderzoek te doen naar de achterzak op de sportbroek;
- hij de rode sportbroek nadat hij deze aan de teamleiding had laten zien of mogelijk nadat hij deze ook aan anderen had laten zien, in een grote doorzichtige plastic zak heeft gedaan;
- dit betrof een ongebruikte zak van "dikkgig" plastic, ongeveer 70 of 80 centimeter hoog met een doorsnee van ongeveer 30 centimeter;
- hij niet meer weet of de rode sportbroek toen nog in de kapot getrokken fouilleringzak zat;
- hij de sportbroek in deze grote plastic zak afleverde bij KB van de IR.

VERTROUWELIJK

Beheer rode sportbroek

Vanaf het moment dat Z de rode sportbroek op 31 oktober 2000 in handen kreeg tot het moment dat hij deze op 6 november 2000 overdroeg aan de TR, heeft Z de sportbroek onder beheer gehad.

Verbalisant S verklaarde dat:

- Z nadat hij de rode sportbroek aan hem had getoond op de kamer van de teamleiders, vroeg wat hij er mee moest doen;
- hij toen tegen Z heeft gezegd dat hij de sportbroek bij zich moest houden om te voorkomen dat deze op de teamkamer zou blijven liggen;
- Z de rode sportbroek de dag daarna heeft getoond op de brainstormsessie;
- De sportbroek vervolgens naar de TR is gegaan.

Z verklaarde dat:

- hij het rode sportbroekje van 31 oktober 2001 tot 6 november 2001 altijd (verpakt) in zijn koffer heeft gehad.

Momenten tonen rode sportbroek

Uit onderzoek is gebleken dat Z in ieder geval op drie verschillende momenten de sportbroek uit de verpakking heeft gehaald:

- op 31 oktober 2000 bij het in ontvangst nemen van de sportbroek;
- op 31 oktober 2000 bij het tonen van de sportbroek aan collega's op de team-/koffiekamer;
- op 1 november 2000 tijdens de brainstormsessie in café Halfweg te Lonneker.

Bij of kort na het in ontvangst nemen van de rode sportbroek is deze uit de verpakking gehaald. Verbalisant Z en Q verklaarden dat dit gebeurde om te onderzoeken of en aan welke zijde de rode sportbroek een achterzak had. Hierbij werd geconstateerd dat in de sportbroek aan de voorzijde een brandgaatje zat.

Het tonen van de rode sportbroek op de team-/koffiekamer en tijdens de brainstormsessie, werd door verschillende getuigen bevestigd, ook door Z zelf. Daarnaast is verklaard dat de rode sportbroek bij deze gelegenheden door anderen is vastgepakt, dan wel van hand tot hand is gegaan. Dit wordt door Z niet bevestigd.

VERTROUWELIJK

Z verklaarde dat hij de rode sportbroek ook nog op een vierde moment uit de verpakking heeft gehaald, namelijk op 31 oktober 2000 toen hij het sportbroekje toonde aan de aanwezigen op de kamer van de teamleiding. Door verbalisant S en Re wordt bevestigd dat Z die dag met de rode sportbroek bij hen op de kamer kwam en deze toonde. Zij bevestigen niet dat Z de rode sportbroek daarbij uit de verpakking haalde.

Verschillende getuigen verklaarden dat voor hen op 31 oktober 2000 duidelijk was, dat het sportbroekje voor onderzoek naar het NFI gestuurd zou worden, althans zou moeten worden. Hiermee kan worden vastgesteld dat in het licht van nog nader uit te voeren sporenonderzoek door het NFI en de kans op contaminatie, niet professioneel genoeg is omgegaan met het rode sportbroekje.

Achteraf is, nadat twee rechercheurs van het Tolteam kritiekpunten hadden geuit over de wijze waarop het onderzoek was uitgevoerd, veel commotie ontstaan over de handelingen met de rode sportbroek. Opmerkelijk is dat Z, voor zover bekend, op de momenten dat hij de rode sportbroek uit de verpakking haalde en toonde, door niemand op dit handelen werd aangesproken. Niet door de aanwezigen op de team-/koffiekamer van het Tolteam op 31 oktober 2000 en ook niet tijdens de brainstormsessie op 1 november 2000. Dit terwijl op de brainstormsessie naast een groot aantal Tolteamleden ook aanwezig waren de leidinggevendenden Re, S en PB, OMO, mogelijk Mu en een RC.

Een rechercheur van het Tolteam verklaarde dat:

- op het moment dat de sportbroek de koffietafel rond ging op 31 oktober 2000, hij de broek zelf ook in zijn handen heeft gehad;
- hij toen anderen niet heeft geattendeerd op de mogelijkheid van contaminatie;
- dit wel in een flits door zijn hoofd was geschoten, maar meer niet;
- hij er niet bewust aan had gedacht, hij er anders toen wat van had moeten zeggen;
- hij zich niet kan herinneren het rode sportbroekje tijdens de brainstorm in Lonneker in handen te hebben gehad;
- hij zich niet eens concreet kan herinneren of en op welke wijze Z daar het rode sportbroekje getoond heeft;
- hij zich niet kan herinneren wanneer hij voor het eerst onder de aandacht heeft gebracht dat met de rode sportbroekje "gekheid" is uitgehaald;

VERTROUWELIJK

hij in ieder geval in september 2001, rond de tijd dat hij het Tolteam verliet, met de teamleiding heeft gesproken over een aantal zaken welke volgens hem niet juist gingen;

hij niet zeker weet of hij hem toen heeft verteld over de handelingen van Z met de sportbroek;

hij in ieder geval in 2002 in de zogenaamde 'Meibrief' hiervan melding heeft gemaakt;

hij mogelijk ook in juli 2001 nog met toenmalig divisiechef OI heeft gesproken over de manier waarop door Z met de sportbroek was omgegaan.

Plaats, dag en tijdstip bekritiseerde handelingen rode sportbroek

Dag en plaats

Bij het gerechtshof werden met betrekking tot de dag en plaats waarop Z de handelingen zoals omschreven door twee rechercheurs van het Tolteam uitvoerde, op 13 maart 2003 de volgende verklaringen afgelegd.

Een rechercheur verklaarde dat:

- zij (de beide rechercheurs) in november 2000 met ongeveer vijf of zes collega's na de briefing in de koffiekamer zaten;
- dit op de dag van de brainstormsessie was in Lonneker;
- hij de namen de collega's niet meer weet, maar dat de andere rechercheur van het Tolteam erbij aanwezig was.

Een andere rechercheur verklaarde dat:

- zij (de beide rechercheurs) eind oktober of begin november met een man of vijf à zes in een werkkamer van het Tolteam zaten.

Uit onderzoek is gebleken dat brainstormsessie werd gehouden op 1 november 2000 in café 'Halfweg' te Lonneker. Niet gebleken is dat op 1 november 2000 een briefing is geweest op het hoofdbureau van politie te Enschede. Een aantal Tolteamleden is rechtstreeks naar Lonneker gegaan, onder wie Z.

Tijdstip

Een van de twee rechercheurs van het Tolteam verklaarde bij het gerechtshof dat de bewuste handelingen hadden plaatsgevonden "na de briefing". Naar aanleiding hiervan werd onderzoek ingesteld naar het tijdstip waarop deze handelingen kunnen hebben plaatsgevonden.

VERTROUWELIJK

Re verklaarde dat briefings in de regel plaatsvonden in de morgen om 08.30 uur. In het begin van het onderzoek werd ook in de middag wel eens een briefing gehouden. In de periode dat het gebeuren met de rode sportbroek speelde, was dit niet meer het geval.

Z verklaarde dat hij op 31 oktober 2000 "laat op die dag" met Sy in contact kwam om bij hem te informeren naar De V in verband met de poging tot brandstichting op 19 juni 2000. Sy vertelde hem toen over het rode sportbroekje dat hij nog onder zich had. In een eerder door Z opgemaakt proces-verbaal d.d. 24 maart 2003 spreekt hij in dit verband over "in de middaguren".

Sy verklaarde (bij het BIZ) dat hij die dag met Z had gesproken over De V en de rode sportbroek. Z is toen weggegaan om te overleggen met de teamleiding. Volgens Sy kwam Z later op de dag terug om de sportbroek op te halen.

Aan de hand van deze verklaringen, tijdstippen van journaalmutaties, processen-verbaal van verhoor en PCS-gegevens (werktijd gegevens personeel), werd een tijdlijn opgesteld van de activiteiten van Z, Q (met wie Z die dag samen naar getuige B was geweest), twee rechercheurs van het Tolteam op 31 oktober 2000. Hieruit blijkt dat Z op 31 oktober 2000 naar alle waarschijnlijkheid na 14.14 uur en voor 16.22 uur op de team-/koffiekamer is gekomen met de rode sportbroek.

Een rechercheur van het Tolteam verklaarde dat:

- hij de rode sportbroek twee keer heeft gezien, de eerste keer op het hoofdbureau van politie te Enschede in de koffiekamer, de tweede keer tijdens de brainstormsessie in Lonneker;
- hij bij het gerechtshof verklaard heeft over het door Z aantrekken of op het hoofd zetten van het sportbroekje en dat dit heeft plaatsgevonden op de dag van de brainstormsessie in Lonneker;
- hij ook heeft aangegeven dat dit na de briefing was;
- hij dit destijds niet juist verklaard heeft omdat hij vooraf niet meer in het journaal mocht kijken om dit beter in de tijd te kunnen plaatsen;
- hij bij het gerechtshof dus verklaard heeft vanuit zijn geheugen;
- hij er later, nadat hij alles op een rijtje had gezet, achter kwam dat het niet op de dag van de brainstorm was, maar de dag ervoor;
- hij er ook achter was gekomen dat het niet na de briefing was, maar in de loop van de middag;
- dit was op 31 oktober 2000, na de koffie;

VERTROUWELIJK

dit na 15 00 uur geweest moet zijn maar hij niet meer weet hoe laat precies;
 hij de handelingen van Z met het rode sportbroekje dus heeft gezien op 31 oktober 2000 op het hoofdbureau te Enschede;
 dit was op een kamer op de afgeschermdede afdeling waar het Tolteam werkte;
 dit (wanner je de afdeling opliep) betrof de tweede of derde kamer aan de rechterzijde waar naast een aantal werkplekken, ook een koffiezitje was ingericht;
 tijdens de brainstormsessie (1 november 2000) het sportbroekje door niemand is aangetrokken of op het hoofd gezet, althans dat hij niets daarvan gezien heeft

Een andere onderzoeker van het Tolteam verklaarde dat:

hij het broekje de eerste keer heeft gezien op de dag vóór de brainstormsessie, hij heeft gelezen dat deze sessie op 1 november 2000 was en dat het daarom niet anders kan dan dat hij het broekje heeft gezien op 31 oktober 2000;
 dit in de middag was maar hij niet meer precies weet hoe laat;
 hij zich bevond in de werkkamer ook wel koffiekamer genoemd.

Wijze van tonen rode sportbroek

Door twee onderzoekers van het Tolteam werden eerder kritiepunten geuit over de behandeling van het rode sportbroekje door het onderzoeksteam i.c. Z. Over dit cruciale aspect is het meest te doen geweest.

Door de beide onderzoekers is de wijze waarop Z met de sportbroek om ging, op verschillende manieren verwoord. In onderstaand schema wordt weergegeven wat de beide onderzoekers concreet schrijven in de zogenaamde 'Meibrief', wat zij hierover volgens het verslag terechtzitting hebben gezegd tijdens de verhoren bij het gerechtshof op 13 maart 2003 (bron: verslag terechtzitting) en wat een van hen letterlijk hierover gezegd heeft tijdens zijn verhoor op 13 maart 2003 (bron: uitzending Netwerk).

Uit onderstaand schema blijkt dat wat P letterlijk onder ede verklaarde op de terechtzitting, niet woordelijk is opgenomen in het verslag terechtzitting.

	Rechercheur Tolteam	Rechercheur Tolteam
Mei brief mei 2002	"Z trok hem aan, broek ging van hand tot hand ."	
Verslag	"Er is met dat rode sportbroekje gekheid	"Ik zag dat hij uit die

VERTROUWELIJK

terecht- zitting 13-03-03	<p>uitgehaald. Ik weet het niet meer precies, maar volgens mij heeft hij het broekje nog aangetrokken, voor zich gehouden of op zijn hoofd gezet. Hij zei toen: ""Jongens kijk eens, de brandstichter van Enschede.""</p> <p>En verder: " Ik weet dat Z bij de rechter-commissaris heeft verklaard dat het incident met het rode sportbroekje absoluut niet gebeurd is. De andere rechercheur en ik hebben het beiden zelf gezien, wij hebben het niet van anderen gehoord. Ik ben mij er van bewust dat ik onder ede sta".</p>	<p>plastic een rood sportbroekje pakte en het voor zich hield. Hij zei toen: ""Dit is de brandstichter van Enschede"". Daarna zette hij het broekje op zijn hoofd of hij trok het aan"</p>
Woorde- lijk terecht- zitting 13-03-03	<p>" Er staat me iets van bij, dat we 's morgens in de koffiekamer waren en dat uh ... die collega met dat ... of met 'n rood broekje komt ie binnen en euhh. ... ja hadden we eigenlijk nog een beetje gekheid over... hij heeft hem volgens mij nog aangetrokken of op het hoofd gezet en van euhh. .... ""Hier jongens de brandstichter van Enschede"".</p> <p>Raadsman M vraagt dan: "Heeft het ... nou... heeft ie het of heeft ie het niet over zijn hoofd getrokken? Of heeft ie het aangetrokken?"</p> <p>"Een van tweeën of allebei. Ik heb dat gewoon gezien. In mijn beleving heeft ie dat broekje aangetrokken en zo een beetje gekheid, van de brandstichter van Enschede".</p>	

Uit vorenstaande blijkt dat gesproken wordt over drie handelingen door Z:

- Het voor zich houden;
- Het op het hoofd zetten;
- Het aantrekken.

Het eerste punt wordt door verschillende Tolteamleden bevestigd. Dit zowel met betrekking tot het tonen in de team-/koffiekamer als met betrekking tot het tonen tijdens de brainstormsessie. Daarbij wordt ten aanzien van de feitelijke handelingen onder andere verklaard over 'voor zich houden', 'omhoog houden', 'met beide handen omhoog houden' en 'op borsthoogte voor zich houden'.

Naar aanleiding van de verklaringen van de twee rechercheurs bij het gerechtshof werd aan Tolteam leden gevraagd een proces-verbaal van bevindingen op te maken met betrekking tot hun wetenswaardigheden over de

VERTROUWELIJK

rode sportbroek op 31 oktober en 1 november 2000. Naar aanleiding hiervan werden 29 processen-verbaal opgemaakt. Blijkens deze processen-verbaal wordt de wijze waarop de rechercheurs de handelingen zoals bij de punt 2 en punt 3 genoemd, door niemand bevestigd.

Door Z. werd in zijn proces-verbaal van 24 maart 2003 gerelateerd dat:

- de rode sportbroek bij het tonen niet van hand tot hand is gegaan;
- de rode sportbroek door hem niet op het hoofd is gezet;
- de rode sportbroek niet door hem is aangetrokken;
- er geen 'carnavaleske' gedragingen met de rode sportbroek zijn gepleegd.

Z verklaarde dat:

- toen hij rode sportbroekje vastpakte hij, met betrekking tot de kans op vernietiging van sporen, een inschatting maakte van de plek waar de kruitsporen konden zitten;
- dit voor hem het zwarte randje rond het brandgaatje was;
- hij er geen probleem in zag om het sportbroekje met twee vingers aan de rand vast te pakken en te tonen.

Een van de rechercheurs verklaarde dat:

- hij op het moment dat Z die middag de koffiekamer binnen kwam lopen, hij op een stoel aan de koffietafel zat;
- hij niet weet wie er verder op de kamer aanwezig waren maar volgens eigen zeggen in ieder geval een van de rechercheurs, mogelijk P en mogelijk rechercheur Bh;
- hij zag dat Z het broekje aan trok of voor zich hield;
- de sportbroek daarna de tafel rond ging.

Nadat de rechercheur werd geconfronteerd met zijn verklaring bij het gerechtshof en gevraagd werd naar zijn redenen van wetenschap, verklaarde hij dat:

- het hem vaag bij staat dat Z de sportbroek op het hoofd zette;
- hij hiermee bedoelt het bij het elastiek pakken en over het hoofd plaatsten, als een soort muts;
- hij niet kan zeggen dat hij gezien heeft dat Z het rode sportbroekje op zijn hoofd heeft gezet;
- hij onder voor zich houden verstaat het met twee handen aan de broeksband vastpakken;
- hij gezien heeft dat Z dit deed;
- Z de rode sportbroek voor zich hield op heuphoogte of hem had

VERTROUWELIJK

- aangetrokken;
- hij onder aantrekken verstaat het met twee benen in de broekspijpen stappen en optrekken tot heup hoogte;
- hij niet kan zeggen dat hij gezien heeft dat Z de sportbroek heeft aangetrokken;
- Z de sportbroek voor zich hield op heuphoogte en het kan zijn dat Z hem aantrok;
- hij niet gezien heeft dat Z met zijn benen één voor één in de sportbroek stapte en deze optrok tot heuphoogte;
- hij deze handelingen niet heeft gezien;
- hij ook geen herinnering heeft aan het uittrekken van de sportbroek;
- hij onder "gekheid" verstaat dat Z min of meer stond te dansen met in ieder geval het sportbroekje voor zich en daarbij riep: "Kijk hier, de brandstichter van Enschede" of woorden van gelijke strekking;
- hij dit bedoeld heeft met gekheid.

Vervolgens werd aan deze rechercheur gevraagd hoe deze verklaring geïnterpreteerd moet worden gezien de 'Meibrief' waarin staat dat Z de broek aantrok. De rechercheur verklaarde:

" Als je mij vraagt of ik gezien heb of Z de sportbroek heeft aangetrokken, dan moet ik hier op terug komen. Ik heb zojuist al gezegd dat ik niet kan verklaren dat ik dit gezien heb. Ik heb toen in deze memo willen aangeven dat er met het broekje gekheid is uitgehaald en waar dit precies uit bestaan heeft is van ondergeschikt belang."

Door een andere rechercheur werd bij het afleggen van zijn verklaring verwezen naar zijn verklaring afgelegd bij het gerechtshof, waar hij verklaarde dat:

- hij eind oktober of begin november met een man of vijf a zes in een werkkamer van het Tolteam zat;
- Z toen binnen kwam en een plastic zak bij zich had;
- hij daaruit een rood sportbroekje pakte, dit voor zich hield en zei: "Dit is het broekje van de brandstichter van Enschede";
- hij het broekje daarna op zijn hoofd zette of aan trok;
- het broekje ook op tafel heeft gelegen, werd verschoven en door verschillende leden van het Tolteam in handen genomen.

Aanvullend verklaarde deze rechercheur dat:

- de rode sportbroek voor het eerst heeft gezien op de werkkamer van het Tolteam;
- hij heeft gezien dat Z binnen kwam met een rood sportbroekje;

VERTROUWELIJK

hij aan de koffietafel zat en vanuit die positie zag dat Z een plastic zak bij zich had;
hij zag dat hij daar wat uithaalde en zag toen dat dit een rode sportbroek was;
hij heeft gezien dat Z het broekje voor zich hield en vervolgens - volgens hem - het rode sportbroekje aantrok of op zijn hoofd zette;
hij hoorde dat Z daarbij zei: "Dit is het broekje van de brandstichter van Enschede" of woorden van gelijke strekking;
Z het rode sportbroekje op de tafel legde;
dit broekje over de tafel werd geschoven of van hand tot hand over de tafel rond ging tussen vijf of zes collega's;
hij geen namen van die collega's meer weet;
hij niet meer de juiste volgorde van de handelingen weet;
het ook kan zijn dat Z de sportbroek eerst op de tafel heeft gegooid en daarna heeft aangetrokken of zijn hoofd gezet;
het nooit zijn bedoeling is geweest dat het incident met het rode broekje naar buiten zou komen;
het in de 'Meibrief' staat vermeld, slechts bedoeld als opsomming van een aantal onprofessionele handelingen en slechts als aandachtspunt;
hij onder "gekheid" verstaat, al het andere dan dat je normaal met een in beslag genomen goed doet; dus het in de verpakking laten zitten en overdragen aan de technische recherche;
hij niet meer weet wanneer hij voor het eerst de mogelijkheid, dat met het rode sportbroekje "gekheid" uitgehaald zou zijn, onder de aandacht heeft gebracht;
hij zeker weet dat dit in de 'Meimemo' was maar daarbij (nogmaals) aangeeft dat het broekje voor (de andere rechercheur en) hem niet van belang was (maar meer de GSM);
hij het vast eerder genoemd zal hebben in een gesprek met Re, Bo, Ho of andere collega's;
dit gewoon was om aan te geven dat niet alles goed was verlopen.

Nadat deze rechercheur werd gevraagd naar een beschrijving van de handelingen van Z, verklaarde hij:

"Ik heb dat al eerder aangegeven en ik weet het gewoon niet. Ik begrijp dat de handelingen van aantrekken of op het hoofd zetten beide geheel anders zijn maar ik krijg het gewoon niet meer helder.

Ik heb gezien dat Z het broekje uit de plastic zak haalde en met beide handen voor zich heeft gehouden. Ik weet niet of de zak werd losgetrokken of niet. Vanuit mijn taalgebruik versta ik onder voor zich houden dat ter hoogte van de buik de broek wordt vast gehouden; u heeft gelijk dat ter hoogte van je hoofd

VERTROUWELIJK

houden, ook voor je houden is."

Overige bevindingen

Onderzoek rode sportbroekje

Door Z werd in zijn ambtelijk verslag d.d. 24 maart 2003 over het rode sportbroekje onder andere gerelateerd dat de rode sportbroek enigszins naar dieselolie rook, lichtelijk vettig was en dat het daarom niet logisch is dat deze door hem op het hoofd zou zijn gezet dan wel zou hebben aangetrokken.

Door Sy werd in zijn ambtelijk verslag d.d. 18 maart 2003 over het rode sportbroekje onder andere gerelateerd dat de rode sportbroek op 19 juni 2000 op de voorgeschreven wijze, in een doorzichtige, stevig plastic werd verpakt en gesloten omdat "dit broekje doordrenkt was met een vloeistof welke zeer sterk naar dieselolie reekte".

Door KB werd in het TR journaal op 6 november 2000 over het rode sportbroekje onder andere gemuteerd, dat de kleding van De V met dieselolie besmeurd was.

Nadat De V door het gerechtshof werd vrijgesproken, heeft het gerechtshof de beslissing genomen dat de rode sportbroek aan de eigenaar moest worden terug gegeven. Door De V is afstand gedaan van de rode sportbroek. De rode sportbroek werd ter beschikking gesteld van het Rijksrecherche. Bij onderzoek aan de rode sportbroek bleek dat deze bevuild en vettig was en een sterke, maar niet specifieke geur had.

Gebruik van rode sportbroekjes bij videoconfrontatie.

Op 14 maart 2001 werd een videoconfrontatie gehouden. Voor deze confrontatie is gebruik gemaakt van een aantal rode sportbroeken die werd geleend van de voetbalclub FC Twente.

Rechercheur H verklaarde (bij het BIZ) dat:

- voor of na de confrontatie in het politiebureau te Enschede geen is uitgehaald met deze broeken;
- de sportbroeken zouden zijn aangetrokken, hiermee gegooid was en men zou er over de gang mee zijn gelopen;
- hij (H) ook zo'n broek had aangetrokken;
- hij niet uit sloot dat andere collega's deze broeken op hun hoofd hadden gezet;
- hij later op de televisie het vraaggesprek bij de rechtbank met een rechercheur van het Tolteam had gezien;

VERTROUWELIJK

hij toen dacht deze rechercheur in de war was met de rode sportbroeken van FC Twente die inderdaad in de werkkamer op tafel lagen.

H verklaarde aanvullend dat:

- de broeken op de koffietafel van de grote teamkamer lagen;
- dit geweest moet zijn vóór de Oslo confrontatie omdat hij zich herinnert dat gesproken werd over het feit dat het logo van Twente (een wit paardje) dat op de broeken stond afgebeeld, afgeplakt moest worden;
- bij de gein een stuk of zes, zeven teamleden aanwezig waren; onder andere Z en de twee rechercheurs van het Tolteam vanuit deze kamer werkten;
- hij uit gein één van de mensen was die zo'n broek op de werkkamer had aangehad;
- hij nog voor zich ziet dat een paar mensen met die rode broeken een paar meter de gang op zijn gelopen;
- hij niet meer weet wie er bij waren.

Z verklaarde dat:

- tijdens zijn verhoor bij de Rijksrecherche voor het eerst vernam van deze ongein en inmiddels weet dat H dit verklaard heeft;
- hij niet weet wie er nog meer bij deze ongein aanwezig zijn geweest;
- hij er zelf in ieder geval niet bij is geweest.

Een rechercheur van het Tolteam verklaarde dat:

- hij buiten het rode sportbroekje waarover hij verklaarde geen ander rood sportbroekje heeft gezien, ook niet voor de Osloconfrontatie;
- hij niets weet van gein met sportbroekjes van FC Twente;
- hij hier pas een paar weken voor zijn verhoor van hoorde in de wandelgangen.

Een andere rechercheur van het Tolteam verklaarde dat:

- hij zich niet kan herinneren bemoeienis gehad te hebben met de organisatie van de Osloconfrontatie op wat voor manier dan ook;
- hij ergens heeft gelezen dat iemand wat zegt over een broekje van FC Twente maar daar zelf niets van af weet.

Contaminatie

Om vast te kunnen stellen of door het uit de verpakking halen contaminatie heeft kunnen plaatsvinden werd een nader onderzoek ingesteld

VERTROUWELIJK

Naast de rode sportbroek werd van De V op 19 juni 2000 ook een T-shirt, sokken en schoenen veilig gesteld welke aan het Tolteam ter beschikking werden gesteld. Het Tolteam nam deze kleding en schoenen in beslag. Uit onderzoek is gebleken dat deze kledingstukken op 19 juni 2000 afzonderlijk waren verpakt

Niet is gebleken dat behalve de rode sportbroek, de overige kledingstukken en schoenen, voordat ze bij het NFI werden aangeboden, uit de verpakking zijn gehaald.

Deskundigenrapport NFI, d.d. 27 september 2001

Voornoemde kleding werd onderzocht door het NFI. De aangeboden kledingstukken en schoenen werden bij het NFI voorzien van NFI nummers te weten:

- NFI-nummer 30.001, korte rode broek;
- NFI-nummer 30.002, T-shirt;
- NFI-nummer 30.003, linker schoen;
- NFI-nummer 30.004, rechter schoen;
- NFI-nummer 30.005, een paar witte sokken.

In het deskundigenrapport d d. 18 juni 2001 concludeert het NFI onder andere dat:

- op alle onderzoeksmaterialen (30.001 - 30.005) van De V deeltjes zijn gevonden die op grond van de onderzoeksresultaten en de daarop uitgevoerde toetsingen vrijwel zeker afkomstig zijn van verbrand of geëxplodeerd titaanhoudend evenementenvuurwerk;
- de elementsamenstelling van de gevonden deeltjes erop wijst dat de deeltjes zijn ontstaan uit een combinatie van meerdere soorten pyrotechnisch materiaal; waarschijnlijk zwart kruit en zogenaamd flitspoeder met titaan (verbindingen). Andere bronnen dan titaanhoudend evenementenvuurwerk voor het ontstaan van deze deeltjes zijn vrijwel zeker uitgesloten. Daarnaast zijn enkele deeltjes gevonden die waarschijnlijk afkomstig zijn van sterretjesvuurwerk respectievelijk lucifers;
- de deeltjes op de kleding van De V vertonen grote overeenkomsten met de deeltjes die zijn gevonden op bemonstering van de bewaarplaats op het terrein van S. E. Fireworks;
- de grote hoeveelheid deeltjes die op de kleding, vooral op het broekje (30.001) van De V zijn gevonden erop wijst dat de afstand tussen kleding en het verbrandende of exploderende vuurwerk waarschijnlijk klein is geweest;

VERTROUWELIJK

als ervan wordt uitgegaan dat de sporen op de kleding (30.001 t/m 30.005) van De V zijn ontstaan door de branden of explosies van S.E. Fireworks op 13 mei 2000, op grond van de verschillen en hoeveelheden deeltjes op de kleding van de slachtoffers en in de veegmonsters die door het RIVM op 14 mei 2000 zijn genomen, kan worden

geconcludeerd dat de afstand tot de brand- c.q. explosiehaard bij S.E. Fireworks kleiner is geweest dan ruwweg 100 meter.

Nadere vragen zaakofficier aan NFI, d.d. 9 november 2001

Door de zaakofficier werd een brief aan het NFI gestuurd waarin hij een aantal nadere vragen stelde met betrekking tot het onderzoek van vuurwerkresten op de kleding van De V. Een drietal vragen had betrekking op contaminatie, waaronder de gevolgen van het uit de verpakking geweest zijn van kleding. Deze brief met vragen maakt onderdeel uit van het strafdossier De V.

Deskundigenrapport NFI, d.d. 14 december 2001

Naar aanleiding van vragen van de zaakofficier aan het NFI over eventuele contaminatie van de sporen werd door het NFI een aanvullend rapport opgesteld.

Op welke wijze werd de kleding bij u aangeboden? Was met name de '30 reeks' separaat en op de gebruikelijke wijze verpakt?

Door het NFI wordt gerapporteerd dat:

- de kleding (30.001 t/m 30.005) op 14 november 2000 aan het NFI werd aangeboden;
- zich geen andere stukken van overtuiging bij deze aanvraag bevonden;
- de kledingstukken afzonderlijk verpakt waren in nylon zakken welke waren dichtgebonden en met tape afgesloten;
- deze wijze van verpakken geen nadelige invloed op de sporen heeft gehad en doelmatig is voor het voorkomen van contaminatie;

Kan contaminatie plaatsvinden indien een kledingstuk met sporen, zoals die op de '30.reeks' zijn aangetroffen, in aanraking komt met 'schone' kleding'?

Door het NFI wordt gerapporteerd dat:

VERTROUWELIJK

bij contact tussen een kledingstuk met sporen enerzijds en een kledingstuk zonder sporen anderzijds kan alleen overdracht van sporen plaatsvinden van het kledingstuk met sporen naar het kledingstuk zonder sporen. Wanneer een kledingstuk A (zonder sporen) eerst in contact komt met een kledingstuk B met sporen en vervolgens met een derde kledingstuk C kan het kledingstuk A sporen van het kledingstuk B overdragen naar het kledingstuk C; dit niet mogelijk is wanneer de kledingstukken elk afzonderlijk verpakt zijn.

Indien (een deel van) de kleding uit de '30-reeks' uit de verpakking is geweest en met het blote oog is bekeken op zichtbare sporen, hoe waarschijnlijk is het dan dat dit effect heeft op de kwaliteit van de sporen?

Door het NFI wordt gerapporteerd dat:

- door het uitpakken, visueel onderzoeken en weer inpakken van kledingstukken mogelijk sporen op die kledingstukken verloren kunnen gaan;
- vanuit de uitgebreide ervaringen op het NFI met de persistentie van schotrestsporen (dit zijn ook sporen van pyrotechnisch materiaal) bekend is dat deze invloed vrijwel zeker gering is.

Ter kennis brengen handelingen aan rechterlijke macht

Volgens het BIZ-rapport bestaat het risico dat de rode sportbroek was uitgesloten als bewijsmiddel, indien de feitelijkheden welke binnen het BIZ onderzoek naar voren zijn gekomen, bekend waren ten tijde van de gerechtelijke procedures contra De V.

Op welke 'feitelijkheden' het BIZ concreet doelt, blijkt niet uit het BIZ-rapport. Tijdens het Rijksrechercheonderzoek werden ten aanzien van de rode sportbroek de volgende handelingen vastgesteld:

- het uit de verpakking halen (op meerdere momenten);
- het met de handen vastpakken; ,

Deze handelingen waren bekend bij de rechtbank en het gerechtshof aangezien Z en Q hierover verklaringen hebben afgelegd tijdens het verhoor door de RC op 29 oktober 2001. De (mogelijke) gevolgen hiervan werden eveneens ter kennis gebracht van rechtbank en gerechtshof door voeging in het dossier van de brief van Stam en het naar aanleiding daarvan opgestelde

VERTROUWELIJK

deskundigenrapport van het NFI.

Uitspraak gerechtshof Arnhem, d.d. 12 mei 2003

Het gerechtshof heeft in haar uitspraak het volgende gezegd over het rode sportbroekje:

"Een bijzondere plaats wordt daarbij ingenomen door de rode sportbroek die aan een technisch onderzoek is onderworpen en waarop een grote hoeveelheid vuurwerkresten is aangetroffen die er sterk op wijzen dat verdachte op korte afstand is geweest van ongecontroleerd verbrandend of ontploffend vuurwerk. Er is over deze sportbroek veel te doen geweest. Volgens eerder genoemde interne critici van het rechercheteam is er ongepaste gekheid mee uitgehaald, door anderen wordt dat met klem bestreden.

Belangrijk voor deze zaak acht het hof dat niet: zelfs als er met de broek grappen zijn uitgehaald, zijn de sporen op de broek daardoor toch niet veroorzaakt."

Resumé

Feitelijke handelingen met sportbroek

Niet gereconstrueerd kon worden op welke wijze de rode sportbroek op welk moment verpakt is geweest. Vastgesteld werd dat de rode sportbroek op drie, mogelijk vier momenten uit de verpakking is gehaald.

Gebleken is dat Z de rode sportbroek op verschillende momenten getoond heeft. Gebleken is dat Z de sportbroek met twee handen heeft vastgepakt en voor zich hield. Niet gebleken is dat Z het rode sportbroekje heeft aangetrokken of op zijn hoofd heeft gezet

Ter kennis brengen handelingen aan rechterlijke macht

Naar de gevolgen van het uit de verpakking halen van de rode sportbroek (contaminatie) werd op verzoek van de zaakofficier door het NFI een deskundigenrapport opgesteld. Dit rapport werd met de brief gevoegd bij het dossier De V

Twee rechercheurs verklaarden bij het gerechtshof dat de sportbroek niet alleen uit de verpakking was gehaald en getoond, maar dat deze ook was aangetrokken of op het hoofd gezet. Deze handelingen werden door hen eerder op enig moment intern kenbaar gemaakt bij leidinggevend. Deze stelden een onderzoek in waarbij geen ondersteuning werd gevonden voor de bevindingen van deze rechercheurs. Nu feitelijk door de teamleiding niet vastgesteld kon

VERTROUWELIJK

worden of en zo ja op welke wijze betreffende handelingen hadden plaatsgevonden (aantrekken / op het hoofd zetten), werd hiervan in het dossier geen vermelding opgenomen.

Contaminatie

Door het uit de verpakking halen, vastpakken en tonen van de rode sportbroek bestond het risico van contaminatie. Op de afzonderlijk verpakte overige kledingstukken en schoenen van De V, waarvan niet is gebleken dat deze uit de verpakking zijn geweest, werd door het NFI een overeenkomstig sporenpatroon aangetroffen als op de rode sportbroek. Hieruit volgt dat het zeer onwaarschijnlijk is dat de vuurwerksporen door of vanwege handelingen van Z op de rode sportbroek terecht gekomen zijn. Het gerechtshof oordeelde dat de sporen op de broek niet door welke handeling dan ook, kunnen zijn veroorzaakt.

De rechtbank en het gerechtshof hebben kennis genomen van de NFI bevindingen met betrekking tot mogelijke contaminatie met betrekking tot het uit de verpakking halen van de kleding.

Niet gebleken is dat het gerechtshof, voor de beoordeling van de rode sportbroek als wettig bewijsmiddel, niet bekend was met handelingen waarvan feitelijk is vastgesteld dat deze hebben plaatsgevonden en de (mogelijke) gevolgen hiervan.

32 Vraag:

8

Is de indruk juist dat het BIZ-onderzoek met een helder geformuleerde opdracht halverwege is afgebroken en vervolgens op grond van een hypothese een Rijksrechercheonderzoek is gestart?

Antwoord:

Voor het antwoord op deze vraag verwijs ik naar de lijst van vragen en (openbare) antwoorden over mijn brief van 27 oktober 2004 (27 157, nr. 59)

33

Wilt u een nadere toelichting geven op de opdrachtformulering van het BIZ-onderzoek en het Rechercheonderzoek, de looptijd van hun onderzoeken en hun eindresultaten.

8

Antwoord:

Voor het antwoord op deze vraag verwijs ik naar de lijst van vragen en (openbare) antwoorden over mijn brief van 27 oktober 2004 (27 157, nr. 59)